Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 So. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone Lawndale 4635

LETO—YEAR XVII. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 25. novembra (Nov. 25), 1924. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 278.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

VSE JE REŠENO S KOMPROMISI NA KONVENCIJI.

Spor med železničarji in rudarji je poverjen eksekutivi; "rešen" ima biti tako, da bosta obe stranki zadovoljni. Konvencija se zaključi jutri.

KONVENCIJA MEHIŠKE FEDERACIJE JE BILA KONČANA V NEDELJO.

El Paso, Texas, 24. nov. — Konvencija Ameriške delavske federacije bo končana v sredo zvečer, če ne pride še kaj posebnega. S stališča voditeljev gre vse gladko izpod rok. Na zborovanju vlada najlepša harmonija. Običajnih vročih debat in prepirov letos do zdaj še ni bilo.

Edina zadeva, ki je pretila izzvati vroč boj na konvenciji, je bila "rešena" v soboto na lep, diplomatičen način, ne da bi bilo kaj konflikta. To je bila pritožba rudarske organizacije zoper Bratovščino lokomotivnih strojevodjev radi obratovanja neunijskih rudnikov v Zapadni Virginiji in Kentuckyju. Originalna resolucija, ki je obsojala omenjeno železničarsko organizacijo in še posebej njenega predsednika W. S. Stona, je bila v odseku zavržena in namesto te je odsek predložil kompromisno resolucijo, ki ne obsoja ničesar in nikogar, pač pa nalaga eksekutivi A. F. of L., da nadevo preišče in poravna na tak način, da bosta "obe stranki zadovoljni". V slučaju pa, da eksekutiva ne more doseči sprave in pogodbe med rudarji in Coal River Collieries Co., oziroma Bratovščino lokomotivnih strojevodjev, ki je lastnik omenjene kompanije, zdaj ima eksekutiva nalogo, naznaniti vsem delavskim organizacijam dejstvo, da Bratovščina lokomotivnih strojevodjev ne samo operira neunijske rudnike, temveč da celo izganja iz svojih stanovanj one organizirane rudarje, ki nočejo delati za nizke, neunijske mezde. To bo z drugimi besedami bojkot železničarske unije. Delavske unije bodo tudi pozvane, da vzamejo svoj denar iz banke Bratovščine lokomotivnih strojevodjev.

Resolucija je bila sprejeta soglasno. John L. Lewis, predsednik rudarske unije, je imel o stvari kratek govor; druge debate ni bilo. Lewis je rekel, da se zadovoljuje z nadomestno resolucijo v upa, da se "ta nesrečna in sramotna afera reši v zadovoljstvo vseh strank".

Na dnevnem redu je še nekaj resolucij, ki pridejo danes in jutri na vrsto. Med temi so resolucije glede splošnega vežbanja državljanov v orožju, lige narodov, politične akcije, sovjetske Rusije in zavarovanja. Federacija tudi definira novo stališče glede delavskih bank.

Prepiri vsled delovnega območja med raznimi unijami bodo večinoma zakrpami s kompromisi. Tem spadajo spori med tesarji in stavbarji, gledališčnimi hišniki in operatorji filmov **ter vozniki in** uslužbenci električnih železnic.

El Paso, Tex., 23. nov. — Konvencija Mehiške delavske federacije v Juarezu, na drugi strani meje, je bila danes zaključena. Delegati so pred zaključkom sprejeli več resolucij, katerih namen je, da mehiška federacija stopi v kolikor mogoče ožje stike z ameriško federacijo v svrho, da vlada mednarodni bratski duh med organiziranimi delavci obeh narodov. Ena resolucija priporoča mehiški vladi, da se naj poslužuje delavskih bank v Združenih državah za svoje finančne transakcije v Ameriki. "Veliki ameriški finančni interesi izkoriščajo ameriške in mehiške delavce. Ameriški delavci se borijo proti temu izkoriščanju, zato so ustanovili svoje lastne banke. Dolžnost naše vlade, in prej delavska kot kapitalistična, je, da pomaga nam in našim ameriškim bratom s tem, da bo v bodoče delavskih bank namesto kapitalističnih," se glasi resolucija.

Druga resolucija obsoja propagando mehiških in ameriških komunistov, ki "ogrožajo vez prijateljstva med mehiško in ameriško federacijo." Mehiška federacija izjavlja v tej resoluciji, da bo odbijala vse napade na Ameriško delavsko federacijo, ki se pojavijo v Mehiki. Robert Haberman je uradno obvestil konvencijo Ameriške delavske federacije o sprejetju te resolucije.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Notranji spori se rešujejo s kompromisi na konvenciji A. F. of L. Zadeva neunijskih rudnikov železničarske unije, poverjena eksekutivi.

Milijonar Koretz, čikaški veleslepar, najden in aretiran v Kanadi.

Krušni trust ogroža delavske unije.

Morgan se dobro razume z angleškimi toriji.

Rev. Sheatsley še vedno verjame v samomor svoje žene.

Po svetu.

Anglija zaropotala z orožjem napram Egiptu.

Pašič in Aleksander obišča Rim v januarju.

Tuančijui prevzel predsedništvo kitajske republike.

Mehiški delavci stoje na straži pred novo revolto.

Konvencija Mehiške federacije zaključena.

Reakcija poskuša z novo vstajo v Mehiki.

Delavci pa stoje na straži. Ameriška delegacija s 300 člani odpotuje v Mexico City.

El Paso, Tex., 24. nov. — Nova revolta mehiških reakcijonarjev za strmoglavljenje ustavne vlade, še predno Calles prevzame predsedništvo, se organizira v Mehiki. Vest o poskusih nove revolte je sporočil Enriquez Salcedo, osebni reprezentant predsednika Callesa na konvenciji Mehiške delavske federacije v Juarezu, tik pred zaključkom konvencije včeraj popoldne. Salcedo je poročal, da se v raznih krajih ob meji zbirajo oboroženi pristaši generala Angela Floresa, poraženega predsedniškega kandidata in njegovega zaveznika, generala De la Huerte, ki je vodil zadnjo vstajo. Pokazal je tudi letak reakcijonarjev, ki pozivajo mehiško ljudstvo na revolucijo dne 1. decembra, na dan ustoličenja predsednika Callesa.

Delavski voditelji v Juarezu so izjavili, da je najmanjši uspeh vsake revolte absolutno izključen. Mehiški delavci in kmetje, ki so strli zadnjo revolto, ne bodo pustili nobenih novih pustolovščin.

Mexico City, 24. nov. — Vesti o novi revolti proti Callesu ne vznemirjajo tu nikogar. Listi poročajo danes, da general Flores sploh ne vodi nikakršnega vstaškega gibanja. Flores, ki živi v Mazatlanu, Sinaloa, je izjavil v soboto, da so vse tozadevne vesti neresnične. Iz Villa Hermose, glavnega mesta države Tabasco, je prišla vest, da so bili tam včeraj ustreljeni trije generali, ki so hujskali vojake na upor proti vladi.

Mexico City, 24. nov. — Ameriška delavska federacija, ki zboruje v El Pasu, je poslala vest, da pošlje delegacijo 300 članov k slavnostim ustoličenja predsednika Callesa 1. decembra. Vlada je odredila, da so Američani njeni gostje in v svrho varnosti sprejme delegacijo na meji poseben vlak, ki bo imel spredaj in zadaj dve oklopni kari z vojaštvom.

Tuančijui prevzel vodstvo Kitajske.

Peking, 24. nov. — Tuančijui, vodja stranke Anfu, je danes prevzel predsedništvo kitajske republike Tuančijui bo takoj reorganiziral centralno vlado. General Fengjusiang je izjavil, da odloži poveljništvo in izstopi iz armade. Mandžurski vodja Čangtsolin je zdaj vrhovni poveljnik vseh oboroženih sil, ki priznavajo novi režim v Pekingu.

BRITSKI TORIJI SOGLAŠAJO Z MORGANOM.

TO SLUŽI PAČ NJIH CILJEM.

Podajajo se na pot zelo nevarne mednarodne politike.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Britska torijska vlada dela popolnoma v soglasju z Morganovo skupino bankirjev. Ustavila je program za razoroženje, na katerega je pristala v Ženevi in govori megleno o načrtu, ki ima držati skupaj britski imperij. V washingtonskih političnih krogih pravijo, da to pomeni, da se je tvrdka Morgan & Co. odločila, da Coolidge in Hughes skličeta zgodaj spomladi razoboroževalno konferenco in sicer najbrž v mesecu marcu, ko ne bo kongresnega zasedanja, da se potisne ligino razoboroževalno konferenco tako nazaj, da bo imela samo evropejski pomen.

Poteza britskih torijev bo mogoče znamenje, da Hughes proglasi željo po tesnejših anglo-ameriških stikih — v resnici po združenju angleški jezik govorečih sil — ali bo pa samo svarilo Evropi in Aziji, da liga narodov ne more upati na izvajanje prave moči pri mednarodnih aferah, dokler ne vpraša za navodila pri angleško-ameriških finančnikih. V sakem slučaju je priznana avtoriteta tvrdke Morgan & Co. Francija, Italija in ves ostali svet lahko protestira, kolikor se mu poljubi, ampak ubogati mora, ako hoče imeti kredit v bodočnosti. Francija potrebuje novo posojilo, ravnotako njene druge pomožne države—Poljska, Rumunska, Jugoslavija, Čehoslovakija.

Druga razoboroževalna konferenca v Washingtonu bi se obdržavala pod nadzorstvom torijev in očmi vsemogočnih mednarodnih bankirjev. Ignorirala bi Ligo narodov in postavila bi nove zaprečne razprave o domačih vprašanjih kot naprimer vprašanje naseljevanja. Samo nepričakovan čudež lahko prepreči, da se ne zgradi podlaga za novo vojno na Pacifiku, ker bi hotela konferenca diktirati Kitajcem, Rusom in Japoncem, ne da bi jim priznala enakost glasa pri razpravah. Nihče v Washingtonu ne verjame, da Hughes ali Coolidge povabi Rusijo, da se udeleži washingtonske konference.

Dozdaj ni administracija pristala, da namerava sklicati razoboroževalno konferenco preje, kot se ima vršiti po liginem načrtu v mesecu juniju prihodnjega leta. Britski političarji skušajo izgladiti in izravnati svoje spore, kedaj naj se tako zborovanje vrši, kaj se naj tam sklene, bankirji pa še niso izrekli svoje besede. Vse, kar se ve, je to, da bankirji pričakujejo, da obe vladi ustavita ženevsko razoboroževalno gibanje in diskreditira ligo, medtem se pa gradi to, kar se smatra kot definitivna alijanca angleško-saksonskih imperijev za kontrolo v Pacifiku.

Proračunski odseki zbornice zdaj pripravljajo armadni in mornariški proračun in administracija noče govoriti v razumljivih besedah, ki bi znižali izdatke za bojne ladje, municijo in štabe v prihodnjem letu. Armadni in mornariški parlamentarni zakulisniki so pridni, propaganda za večjo mornarico in jačjo armado se kuje doma v časopisju uprave in navadno rešetanje je že na vidiku. Kadar bo ta stvarca izravnana, takrat dobi besedo mr. Hughes za njegov apel na izbrane sile, da naj pridejo in govore o razoboroževanju.

VLAK JE UBIL SESTRI.

Joliet, Ill. — Vlak je povozil sestri Alice in Ruth, ko sta šli na delo. Nesreča se je dogodila na rockislandski železnici.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo jasno in mrzlo. Severozapadni vetrovi. Solnce izide ob 6:51, zaide ob 4:23

Pašič in Aleksander gresta v Rim.

Jugoslovanski premijer in kralj obiščeta Mussolinija v januarju. Alijančna pogodba z Grčijo je vržena v koš.

Dunaj, 24. nov. — Iz Belgrada poročajo, da kralj Aleksander, premijer Nikola Pašič in zunanji minister Momčilo Ninčič obiščejo Rim v prvi polovici januarja.

Dunaj, 24. nov. — Jugoslavija je naznanila, da je njena alijanca z Grško, ki je bila sklenjena leta 1913., končana. Vzrok so nasprotni interesi, ki so prišli po svetovni vojni. Glavni vzrok pa je spor med Jugoslavijo in grško republiko radi izgajanja Srbov iz grške Macedonije. Spor je nastal, ko so bili Grki prisiljeni iskati prostora za grške prebivalce v Mali Aziji, katere so zamenjali s Turki. Konflikt za ozemlje grške Macedonije, posebno pa za Solun, se je tem približal.

MILJONAR JE PREŽIVEL NEKAJ TRENOTKOV V STRAHU.

Patruljna jahta je streljala na njegovo jahto.

Miami, Fla. — Jahta 'Cocoon', lastnina M. M. Beldinga, miljonarja in bogatega svilnega tovarnarja v New Yorku, se je vračala z ribjega lova v pristan. Bila je oddaljena kakšne dve milji od Miamija, ko je naenkrat zablisnilo v temi in počil je strel. Jahta je nadaljevala mirno svojo pot, kakor da se ni nič zgodilo. Zopet je zablisnilo, toda nekoliko bliže in na ladji, ki je oddala strele, je zatulila sirena. Jahta je zdaj razumela, da so streli namenjeni nji in pričela se je bližati streljajoči ladji. Ko se je približala na kratko razdalje, je obrnila svoje žarkomete na streljajočo ladjo, s katere so jo pozdravile krepko kletvice, kajti žarkometi so moštvu vzeli vid.

Jahta je nato plula k vladnemu pomolu, patruljna ladja jo je pa stražila. Tam so prebrskali vse kote na nji po žganju, kajti na patruljni ladji so bili prepričani, da so ujeli nevarne tihotapce. Našli niso ničesar.

Miljonar je izjavil, da se pritoži v Washingtonu in zahteva natančno preiskavo o dogodku. Njegovi gostje in moštvo pravijo, da je bil čudež, da niso bili potopljeni.

CENA KAVI V TRGOVINI NA DEBELO JE PADLA.

New York, N. Y. — Cena kavi je padla v trgovini na debelo skoraj za dva centa pri funtu. Cena je bila kvotirana za marec na $17.40 za sto funtov. Padla je od 11. novembra za pet centov pri funtu.

Gospodinje? Ali ste opazile, da je cena padla? Pred dnem 11. novembra ste pa izvedele takoj v prodajalni, da je šla cena kviško, ko ste kupile kavo.

Kave je bilo 11. novembra toliko na trgu, da je bila zaloga veliko večja kot konzum. Ampak kavin trust je hotel globoko poseči v žepe konzumentov in podražil je kavo. Roparska poteza se je obnesla in zdaj cena kavi zopet pada in kavin trust se zopet zadovoljuje z navadnim profitom.

Ampak vzelo bo tedne, mogoče mesece, preden bodo delavske gospodinje plačevale kavo po nižji in normalni ceni.

BANKIRJI ZNAJO ČUVATI SVOJE INTERESE.

Washington, D. C. — Wm. E. Knox, predsednik Društva ameriških bankirjev, naznanja, da se snide upravni odbor bankirjev v glavnem mestu dne 11. in 12. decembra in da se delajo priprave, da odsek poseti predsednika Coolidga, tajnika Mellona in kontrolorja gotovine, ravnatelja federaliziranega rezervnega odbora in zbornični in senatni odsek za gotovino.

"V nekaterih slučajih se bodo obdržavale konference, na katerih se bo razpravljalo o posebnih predmetih, ki interesirajo bankirje," se je izpovedal mr. Knox.

Anglija pošilja bojne ladje in čete v Egipt.

Reakcijonarji in militaristi, ki so zopet na konju v Londonu, so izkoristili umor angleškega generala v Kairu za oropanje egiptovskega ljudstva še tiste drobtine "svobode", katero so bili prisiljeni dati pred dvema letoma. Egiptovska vlada je deloma zavrgla ultimat.

Kairo, Egipt, 24. nov. — Zaglul paša, egiptovski premijer in vodja nacionalistov, je danes podal ostavko z vsemi svojimi ministri radi krize z Anglijo. Ahmed Zivar paša je bil povabljen, da sestavi novo vlado.

Kairo, Egipt, 24. nov. — Angleške čete so danes zasegle carinarnico v Kairu. To je menda prvi korak Angležev v reprisalijah proti Egiptu, ki noče sprejeti vseh točk angleškega ultimata. Egiptovska vlada je danes plačala v čeku 500,000 sterlingskih funtov odškodnine za ubitega generala Stacka kot je zahtevala Velika Britanija. — General Allenby, angleški komisar, je ukazal, da morajo egiptovske čete do zadnjega vojaka zapustiti Sudan.

London, 24. nov. — List "London Times" je danes zjutraj prejel vest, da je sredozemsko brodovje angleške bojne mornarice, ki se nahaja pred Malto, dobilo povelje, odriniti proti Egiptu. — Včeraj so bile v Kairu protiangleške demonstracije.

London, 24. nov. — Vsled resne situacije v Egiptu je vlada odredila, da se cela vojaška divizija v Aldershotu pripravi na odhod vsak trenotek. Istočasno je že odšla proti Egiptu brigada pehote s topništvom, letalskimi enotami in s tanki. Prvi bataljon polka iz East Kenta je včeraj popoldne zapustil Gibraltar. Vse kaže, da bo Velika Britanija preklicala neodvisnost Egipta, katero je dala Egipčanom leta 1922, in ta svoj korak izvede z oboroženo silo, če bo treba. Angleška vlada smatra, da Egipt še ni zrel za neodvisnost in za dokaz navaja umor generala Stacka.

London, 24. nov. — Angleška vlada ni zadovoljna z odgovorom na svoj ultimat, katerega je v soboto izročil general Allenby, angleški visoki komisar v Egiptu, egiptovski vladi. Anglija pravi v ultimatu, da je egiptovska vlada odgovorna za umor generala Leeja Oliverja Stacka, generalnega governerja v Sudanu in sirdarja egiptovske armade, ki je bil ustreljen pred nekaj dnevi v Kairu. Anglija zahteva, da egiptovska vlada plača odškodnino v vsoti 500,000 sterlingskih funtov (okrog $2,300,000), obžaluje umor, prime in kaznuje storilce zločina brez ozira da so ter izvrši še nekatere druge zahteve, ki dajejo Angliji več pravic v Egiptu. Egiptovska vlada mora odgovoriti v 24. urah.

Kairo, Egipt, 24. nov. — Egiptovska vlada je včeraj odgovorila Veliki Britaniji, da izvrši nekatere njene zahteve, toda vseh ne more. Egipt je privolji javno obžalovati čin umora, plačati odškodnino v vsoti pol milijona funtov sterlingov in kaznovati morilce, noče pa dati vodstva armade iz svojih rok in izvršiti nekatere druge ekonomske zahteve.

Ko je general Allenby prejel odgovor, je takoj informiral Zaglula pašo, ministrskega predsednika, da mora Egipt izvršiti vse zahteve do pondeljka opoldne, če ne izvrši, si bo Anglija vzela svobodo za nadaljno akcijo.

BANDITJE SO ODNESLI OKROG $15,000.

Chicago, Ill. — Banditje so oropali bančnega sla 17-letnega Leroy Browna za $15,500 v gotovini in $14,000 v notah.

Francoski ribiči potegnili mino iz vode; 9 ubitih.

Dunkirk, Francija, 24. nov. — Devet ribičev je bilo včeraj ubitih v tukajšnji bližini, ko je eksplodirala mina, katero so zajeli v mrežo, ko so lovili ribe.

Sovjetska vlada dobila angleško noto.

Rakovski v Londonu je zadržal komentar, dokler ne dobi odgovora iz Moskve.

London, 24. nov. — Kristijan Rakovski, sovjetski opravnik poslov v Londonu, je poslal Baldwinovo noto v Moskvo. Nota, kot je znano, obvešča sovjetsko Rusijo, da pogodba, sklenjena z MacDonaldovo vlado, ne bo predložena parlamentu v ratifikacijo, dodan je tudi odgovor sovjetski vladi glede Zinovjevega pisma.

Rakovski je dejal poročevalcem, da nima kaj reči, dokler ne dobi odgovora iz Moskve.

Krušni trust ogroža unije.

TUDI KONZUMENTOM NE BO PRIZANESEL.

Taka je lastnost vsakega privatnega monopola.

Chicago, Ill. — Organizacija Bakery & Confectionery Workers Int'l. Union sodi, da nastanejo za pekovske delavce slabe razmere, za konzumente se pa kruh podraži kot posledica ustanovitve Continental Bakeries korporacije, ki je bila ustanovljena s pet sto miljoni dolarjev kapitala in ima svoje tovarne za pecivo v 32 velikih mestih.

"Posledice za konzumente bodo drastične in opazile se bodo v manipulacijah cen, ki jih bo diktiral ta monopol," izjavlja Charles F. Hohmann, tajnik organizacije pekovskih delavcev.

"Za delavce pa ta polip postane zelo nevaren sovražnik. Delavci, ki delajo v tovarnah tega trusta v New Yorku, so se prepričali, da so izkoriščani odprto in neomejeno."

Hohmann nadaljuje, da trust dobro plačuje le preddelavce, za drugo delo pa najame navadne delavce, ki jih plačajo slabo, zelo nizko pod unijsko lestvico. Delavci so popolnoma izročeni na milost in nemilost svojim delodajalcem.

Hohmann je dalje menil, da je mogoče trustom razviti tako moč, je največ krivo pocepljenje delavstva med seboj. Preveč so razdeljene delavske moči in delavske mase so preveč brezbrižne napram kapitalistični aktivnosti.

Taka svarila so bila povedana že stotinstokrat in zdi se, da navadno zadenejo na gluha ušesa pri delavcih in pri konzumentih vobče. Delavci še preveč radi verjamejo najetim fakirjem, katere kapitalisti nalaše najamejo, da pod eno ali drugo krinko zbegajo pri njih zaposljene delavce in javnost.

Dokler delavstvo ne pride do prepričanja, da so koristi vsega delovnega ljudstva enake, koliko časa bodo privatni monopolisti želi bogate, delavske življenjske razmere se pa bodo obračale vedno na slabejše.

Enkrat so na vrsti pekovski delavci, nato klavniški ali jeklarski, ali pa rudarji in strojniki. Vsi skupaj so pa vedno tlačeni in izkoriščani. Zanje prihaja revščina z vsem znanim trpljenjem, za monopoliste pa miljoni dobička z vsemi življenskimi udobnostmi.

Nov turški premijer.

Carigrad, 24. nov. — Premijer Izmet paša je podal ostavko. Predsednik Kemal paša je povabil Fethi beja, naj prevzame Izmetovo mesto. Fethi se je odzval.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-24) poleg važega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NEUMESTNO PRIPOROČILO.

Podpredsednik velike stavbinske kompanije v New Yorku je priporočal stavbinskim delavcem, da se naj oblačijo bolje, kadar odhajajo na delo, ker lepa in čedna obleka povzdiguje rokodelski ponos.

Stavbinski delavci ne odhajajo na delo v ponošeni in slabi obleki, ker so mogoče zanikerni ali ker se ne zavedajo, da morajo trdo zaslužiti denar, ki jim ga izplačajo stavbinski podjetniki kot mezdo za njih delo. Krivda leži na podjetnikih.

Delo na stavbah je umazano in trdo. Stavbinski delavec nima sobe ali posebnega prostora, da bi se preoblekel. Njegova obleka je izpostavljena prahu, apnu, cementu in drugim škodljivim tvarinam. Ako delavec sleče svojo obleko, s katero pride na delo, tedaj jo mora obesiti kje na stavbi, kjer ni izpostavljena le škodljivim tvarinam, dostikrat padata nanjo tudi dež in sneg. Delavec, ki bi prišel v čedni obleki na stavbinsko delo, bi se v enem tednu prepričal, da je njegova čedna obleka ravno tako izgleda, kot njegova stara in obnošena, ki jo pustil pred enim tednom doma. Stavbinski delavec nima niti najbolj primitivne posode in vode na stavbi, da bi si po končanem delu umil obraz in roke, ampak zadovoljiti se mora, da si obriše s kakšno staro cunjo roke saj za silo. Celo svoje uborno kosilce, ki ga prinese s sabo, mora opoldne jesti z umazanimi rokami.

Ako je podjetnikom res do tega, da stavbinski delavci hodijo v čedni obleki na delo, naj prično z reformami pri sebi. Na stavbah naj postavijo omare, da bodo delavci v njih lahko hranili svoje obleke. Nato naj preskrbe umivalnike, da se bodo delavci lahko umili po delopustu.

Človek je prav smešna figura, ako se obleče v čedno obleko, njegov obraz in roki so pa umazani. Podoben je zamorskemu glavarju v Afriki, ki dokumentira svojo civilizacijo s tem, da ostane gol, na glavi pa ima cilinder.

Zato ostane priporočilo stavbinskih podjetnikov neumestno, dokler ne preskrbe na stavbah omar za hranjenje obleke in umivališč, da se delavci umijejo, preden se preoblečejo po končanem delu v čedno obleko.

PRIPOROČILO BANKIRJEV NIMA GOSPODARSKE PODLAGE.

Društvo ameriških bankirjev je izdalo poročilo, v katerem svari glede trgovine z Rusijo. Da bankirji dokažejo, kako nevarno je tržiti v Rusijo, pravijo, da je delo sovjetske vlade naperjeno, da se uničijo vse forme religije, kar prinese strašno nesrečo.

Poročilo ne pove, kakšno nesrečo in komu prinese to nesrečo, ampak vsem, ki so čitali poročilo bankirjev, je prepuščena svobodna sodba o nesreči, ki pride. In tako si lahko čitatelji mislijo, ako bodo odpravljene vse forme religije, da bo to velika nesreča za vse bogate postopače, kapitaliste in njih podpornike, na drugi strani pa velika sreča za delovno ljudstvo. Bankirji vendar niso hoteli s tem povedati, ako bodo odpravljene vse forme religije, da stroji ne bodo več delali, zemlja ne bo več rodila, ladije bodo prenehale prevažati blago, ustavljeno bo vse delo in promet. Bankirji se lahko v Ameriki prepričajo, da zemlja rodi, ako farmar moli ali ne moli, stroji delajo, ako pri njih delavec moli, kolne ali če razmišlja, kako bi se sedanji gospodarski sistem izboljšal. Religije nimajo nobenega stika z blagovno produkcijo in distribucijo! Zakaj bo torej prišla strašna nesreča?

Ali se mogoče bankirji boje, da bodo duše delavcev in farmarjev pogubljene, ko se ne brigajo, da ostanejo telesa delavcev in farmarjev zdrava, krepka in čila? Človeku, ki se briga le za duševni blagor delavca in ne za njegovega telesnega, pravijo dandanes hinavec.

Najbrž so bankirji utaknili vrstice o strašni prihajoči nesreči v svoje poročilo, da ložje pridobe urednike, da pišejo proti trgovskim stikom z Rusijo, ker se boje, da bi jim taki stiki pokvarili takozvani Dawesov načrt, ki je njihov načrt.

Ako bankirji nimajo gospodarskih vzrokov, ki pokazujejo, da bi vse ameriško ljudstvo imelo veliko škodo od trgovskih stikov z Rusijo, ni njih svarilo vredno piškavega oreha, ker je enostransko in ni zgrajeno in razpredeno na gospodarski podlagi.

Ampak najlepše na stvari je, da se vsi bankirji sploh ne strinjajo s tako propagando, ampak poslužuje se jo le skupina bankirjev, ki ima stike z nasprotniki priznanja Rusije. In ta skupina še šopiri, kakor da govori v imenu vseh ameriških bankirjev.

SLIKE IZ NASELBIN.

West Hiawatha, Utah. — Nekako pred enim letom sem poročal o tukajšnji naselbini. Kar se tiče dela, je približno tako kot po drugih naselbinah, da imamo počitnic več kakor obratujemo. Le toliko nam dajo zaslužiti, da se preživimo. Gospodje so, zato nič ne pomislijo, če ima delavec dovolj za življenje ali ne, ako rovi le dva dni obratujejo. Družbe imajo vseeno dosti dobička.

Da jim ne manjka, prav dobro lahko razvidimo iz tega, kako so kar na debelo razsipali za staro propagando.

Omenjal sem že v dopisih o tukajšnjih naselbinah, da nismo organizirani ne politično in ne strokovno, pa vseeno je Carbon County oddala večino glasov za La Folletta. To je dokaz, da so tukajšnji delavci zavedni in delavni za boljšo bodočnost. Pa žal jih je tudi še dosti, ki gredo v nasprotno smer.

Na društvenem polju le malo napredujemo, pa vendar se je društvo pomnožilo za nekoliko članov, da imamo še precej močno postojanko v tej stranski naselbini, zlasti če pomislimo, da premogorovi le slabo obratujejo.

Z dopisom pošiljam celoletno naročnino za Prosveto, ne "Prokleto", kako se hudobno izraža dopisovalec v katoliškem listu, katerega je duhovni oče, učitelj krščanske morale, tako naučil. Naj pomni dopisovalec, če bo nasprotoval delavskim listom pa lizal Ave Marijo in druge take liste, bo tudi sam proklet od svojih izkoriščevalcev.

S pozdravom čitateljem lista Prosvete. — **F. Ergen.**

Iz okolice Finleyvilla, Pa. — Zopet se oglašam, ker se ne morem izgovarjati, da mi čas ne dopušča, kajti že tri mesece imam praznik. Ker imamo tako vsi dovolj časa, smo se domenili devetega novembra, da priredi naše društvo veselico v Slovenskem narodnem domu na Hackettu. To je društvo Rudeči prapor, št. 90, ki ima zadnjo veselico v tem letu in je upati, da se bodo rojaki polnoštevilno udeležili od blizu in daleč. Igrala bo izvrstna godba lajbrerška. Vstopnina je za moške 50 centov, za ženske 25c, za otroke pod 16 letom pa 10c. Torej na veselo svidenje dne 29. novembra v S. N. D. na Hackettu. Pričetek točno ob šestih in traja do 12. Izvoljeni odbor se bo potrudil, da udeležencem ne bo ničesar manjkalo na veselici. — **Frank Pernishek**, tajnik društva št. 90.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Hibbing, Minn. — Zakaj Wall Street zmaga pri volitvah? Zato, ker ima dosti denarja, da lahko siplje med tiste ljudi, ki prejemajo in štejejo naše glasove. Drugič, se mu posreči še slepiti s "full dinner pailom". Strašil je in ostrašil, da bodo zaprli vso industrijo, če izgubi Wall Street. In vzrok je tudi, da je še mnogo delavcev, ki ne razumejo politike, zato se bojijo glasovati za pravo ali svojo stran. Mislijo, ko gredo na volišče, da jih vidi Wall Street iz New Yorka. Delavci, to ni res, nihče vas ne vidi, ko začrtate X na volilni dan v tisti ...li celici, ki je zagrajena s platnom. Sami greste v ono sobico, nihče ni tedaj pri vas, da bi videl, koga volite. Če pa delaš za kompanijo in te nagovarjajo, da voliš za Wall Street, obljubi jim vse, kar hočejo, kakor kompanije vse obljubljajo delavcem, ako se bojiš, da bi izgubil delo; ko greš na volišče, pa delaj po svoje in voli za kandidate tvojega razreda. Ne voli svojih nasprotnikov nikdar več, če hočeš od volitev imeti koristi, ne pa izgube.

Povem tudi to. Dokler ne bodo progresivci osvojili mest, toliko časa tudi ne bodo zmagali v splošnem, kajti mestni očetje postavijo na volilne pole take ljudi, ki so jim orodje. Oni se tudi ne branijo denarja, kateri se jim ponuja za tisto delo.

Dokaz imam za to, ker videl sem na lastne oči na nekem presinktu tu v Hibbingu, ko so šteli glasove za kongresne kandidate. Kandidata za kongres sta bila Cars in Powers. Čitatelj z glasovnice je rekel, da je zabeležen Cars, bil pa je Powers. To sem zapazil samo v malem času, ko sem stal na volilnem okraju. Kaj pa šele takrat delajo, ko ni nikogar zraven?! Zato izgubimo, ker nimamo denarja, da bi plačali samo čuvaje, da bi pazili, če štejejo na voliščih pošteno ali ne. — **Poročevalec.**

S polja vede.

Moderna tehnika.

Luč brez toplote. — Prezident avstralske znanstvene akademije v Melbournu prof. J. Keebs je označil v nekem svojem govoru vprašanje luči brez toplote za najtežjo nalogo naše tehnike. Največji del energije, ki jo potrošimo za pridobivanje luči, požre namreč nepotrebna toplota. Navadna žarnica s 4 wati električnega toka sveti n. pr. samo s pol odstotkom (0.5 %) energije, katero je sprejela od dinamostroja. 99.5% energije se izgubi v zrak v obliki raztresenih toplotnih valov. Naše najboljše luči dosežejo komaj 4 % svetlobnega efekta. Medtem deluje mala kresnica s 98.2 % svetlobnega efekta in porabi samo 1.8 svoje moči za toploto.

Dognano je, da izvira luč kresnice in drugih živali od posebnih organskih snovi: luciferaza in luciferina. Del tega luciferaza raztopljen v 1700 delih vode že daje svetlobo. Luciferin povzroči menda barvo luči in je različen pri različnem mrčesu. Mladiči nekega avstralskega kosa imajo to lastnost, da se svetijo zelenordečkasto, dokler so še slepi. Ta kos prebiva v votlinah in mu menda služi luč kot kažipot staršem, ki ne bi drugače mogli najti naraščaja, kateremu nosijo hrano.

Umetna zmes luciferina v laboratoriju prof. Keebsa je tudi dala raznobarvno svetlobo, če so zmešali to snov s svetilnimi snovmi drugega mrčesa. Če se posreči pridobivati te snovi umetno, se bo preuredila cela naša razsvetljava.

O ekonomski vrednosti strele. O blisku in njegovih posebnosti bi se dalo mnogo pisati. Blisk, ki ne udari med dvema oblakoma, ampak iz oblaka na zemljo, imenujemo strelo; škoda, ki jo povzroči na imetju, ki ga uniči, sežge ali stopi, je neprecenljiva, da ne omenimo škode, ki jo povzroči na človeškem življenju.

Toda v sedanji dobi materializma, ko vse misli na to, kako bi bilo mogoče izrabiti naravne sile, in ko izginja premog, ki ga je bojda le še za dve stoletji, ni čuda, da so se našli duhovi, ki mislijo na to, kako bi se dala izrabiti naravna sila bliska.

Inženjerji - elektrotehniki so skušali oceniti energijo strele. Spomladi leta 1913. je udarila strela v neki tovarniški dimnik, visok 40 m, na katerem je bil napeljan strelovod. Elektrika je v hipu stopila v bakreni kabel strelovoda, ki ga je tvorilo 12 žic premera 3.3 mm. Električni tok je bil torej toli jak, da je segrel kabel na 1094 stop. C — baker se namreč pri tej temperaturi topi — in to se je zgodilo v kratkem času 1/1000 do 1/30.000 sekunde, v katerih mejah se giblje trajanje bliska. Vpoštevajoč obe skrajni meji, moramo jakost strele oceniti na 20.000 do 100.000 amperov!

Tolika množina amperov predstavlja seveda ogromno vrednost. Skušali so ugotoviti približno vrednost teh amperov ter vzeli kot podlago dolžino iskre, ki jo daje transformator v Ivryju (Francija) pod napetostjo 1,100,000 voltov in ki znaša 3 metre. Tako so dognali, da se lahko ceni energija ene same strele na okroglo 28.000 kilowatnih ur. Kilowatna ura velja v Franciji 50 centimov, strela reprezentira torej povprečno tisoč dolarjev.

Če pomislimo, da v nekaterih, zlasti tropičnih krajih udarja strela med nevihto skoraj neprestgoma, vsaj 12- do 13-krat na sekundo ali 800-krat na minuto, 12.000-krat v četrt ure, lahko cenimo četrt ure nevihte na sedem in tričetrt miljona dolarjev.

Ali se bo kdaj posrečilo ujeti in zasužnjiti to ogromno silo atmosfere elektrike? Se-li bo kdaj uresničil Prometejev sen, ki je hotel ukrasti "nebeški ogenj?" Ta naloga čaka pač inženirje bližnje ali daljne bodočnosti — če bo seveda znanost razrešila poprej ta veliki problem.

Stavbe v zraku. — Sedanja letala so navezana na česta popravila. Mehanične delavnice in lope, takozv. hangarji so velikega pomena, posebno v bližini fronte. Znana francoska letalska firma Voisin je zdaj pričela graditi hangarje . . . v zraku. Lahko kovinsko ogrodje je pokrito z dvojno gumirano tkanino, katere sloja sta hermetično združena. Med blagom je zgneten pod posebnimi pogoji zrak, in stena je popolnoma trda. Hangarji te vrste so zelo lahki se hitro postavijo ali razložijo in natovorijo na avto. Tovoren avto lahko pelja 3—4 take zračne hišice.

* * *

Torpedovke, podmornice in druge manjše ladje so pogosto navezane na pomoč plavajočih ladjedelnic, takozvanih dokov. Isto ulogo letajočega aerodroma bodo igrala v zračni mornarici Zedinjenih držav nova izredno velika letala, ki pa spadajo med vodljive zrakoplove, torej so lažja kakor cepelini.

V vojnem času pride tak zračni aerodrom na določen prostor in se ustavi nad zemljo. Letala se odpno, vržejo doli, prično boj s sovražniki ali zažgo mesta in potem se vrnejo "domov", t. j. na krov nepremično stoječega aerodroma. Letala bodo rabila malo bencina, ker ne bodo letala daleč, zato pa bodo lahko vzela s seboj več eksplozivnih snovi. Tozadevni poskusi v Združenih državah so dokazali, da more letalo zapustiti aerodrom, oziroma se povrniti nazaj, ne da bi moralo v to svrho zmanjšati prvotno hitrost. Zedinjene države bodo sedaj zgradile celo vrsto takih zračnih aerodromov, tako da bo ž njimi enakomerno zastraženi cela državna meja.

O izvozu iz Južne Srbije.

(Iz štatističnega poročila, ki ga je objavil poročevalni urad kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Washingtonu.)

Južna Srbija kot zaledje Soluna, največjega pristanišča v Egejskem morju, je dobila za svoj izvoz glavne odjemalce v Grčiji, Turčiji in Egiptu. K temu je pomagala neposredna bližina in še neka trgovska tradicija izza časa ko je bil Balkanski polotok sestavni del turškega cesarstva. Ker se nekatero blago kot izvoz iz teh pokrajin pojavlja tudi v Združenih državah, bo morda zanimalo malo poročilo naše čitatelje.

Za izvoz ima letos Južna Srbija pripravljenih 25,000 kilogramov surovega opija, kar je po jugoslovanski cenitvi vredno 40 miljonov dinarjev. Ta količina je letošnji pridelek kakor tudi del lanskega. Mak je bil letos posejan v večji količini, a dolga zima in hud mraz sta uničila del žetve, da letošnjega pridelka ni več kot za 15,000 kilogramov. Cena je poskočila.

Pridelek riža je omejen na dve coni: kočansko in strumiško. Pridelali so ga lansko leto 2,500,000 kgr., od katerega je bilo izvoženega na Turško 500,000 kgr., drugo so porabili doma. Računajo, da se bo pridelek kmalu zvišal, čeprav je bil letos manjši. Riž v teh krajih je srednji, a boljši kot laški ali ameriški. Odlikuje se po tem, da se zelo nakuha. Zadnje čase govore o tovarni za čiščenje, sortiranje in glaziranje riža.

Bombaža je bilo letos za 20% več kot lani. Nabrali so čistega 120,000 kgr. Večji pridelek je radi visoke cene, ki jo ima na trgu. Kakovost je srednja. Del bombaža gre v grške predilnice v Lerinu, Vodenu in Solunu. Zadnje čase naročajo prvovrstno seme za bombaž iz tujine.

Negovanje sviloprejke je produciralo letos 300,000 kgr. za izvoz, kar je dosti več kot lansko leto in kakovost povsem dobra.

Sir (kaškavalj). Po planinah Južne Srbije se ukvarjajo s sirarstvom že od davnih časov. Sir je od ovčjega mleka, poznan kot zelo redilen in prijetnega okusa. Vsled neobičajne ostre in dolge zime zlasti po planinah je bilo letos manj sira kot prejšnja leta. Ta sir se izvaža v glavnem v Aleksandrijo in Solun, zadnje čase pa tudi v Združene države. Omenjanja vredno je, da je za tem sirom v Ameriki čedalje večje povpraševanje.

Maslo razredujejo v dve vrsti. Prvo je takozvano "čisto maslo", katerega je en kgr od osem kgr ovčjega mleka. Na leto ga producirajo 120,000 kgr. Drugo maslo izdelujejo iz posnetega mleka, katerega so že izrabili za sir kaškavalj. Slednjega je 150,000 kgr. na leto, ki ga izvažajo na Grško in Turško.

Južna Srbija se tudi ponaša po raznovrstni divjačini in vzbok tega krznarstvu. Leta pred marcom je bilo izvoženih 12,000 lisičjih, 1200 jazbecovih, 1000 divjemačjih, 100 volčjih, 300 vidrinih, 1200 kuninih, 500 dihurjevih, 70,000 zajčjih in 500 veveričjih kož. Kvaliteta kož je v obče zelo dobra. Letos bo za izvoz 220,000 jagnjetovih, 140,000 jarčjih, 100,0[illegible] ovčjih in 50,000 kozjih kož. Izv[illegible] teh kož se steka zlasti v Ameri[illegible] Nemško, Francosko, Češko in A[illegible]strijo.

Izvoz klavne živine je glav[illegible] iz Južne Srbije. Izgled za pov[illegible]čanje izvoza je lep, a pomanjk[illegible] je jim kapitala, da bi dvignili i[illegible]dustrijo za zadostno možno predelavanja mesa, volne in k[illegible]že. Letos bo za izvoz 30,000 volo[illegible] 600 bivolov, 4000 oslov, 30,0[illegible] molznih ovac, 15,000 konj, 6[illegible] mezgov, 200,000 ovnov, 72,0[illegible] koz in 65,000 šiljezov. Volovi [illegible] konji so večjidel male rasti, (t[illegible]kozvani gorski).

Precejšnje količine fižola, ki [illegible] pridela Južna Srbija, se dele [illegible] dve vrsti. Debelejšega so let[illegible] nabrali za 4,000,000 kgr., dro[illegible]nejšega pa 1,300,000. Zlasti za d[illegible]belejšega je bilo po vseh trg[illegible] veliko zanimanje, kamor so ga izvozili, in sicer na Francosko, Švico, Grčijo in Turčijo.

Vsega žita je dala Južna Srbi[illegible] letos za izvoz 85,000,000 kgr. [illegible]sicer 30,000,000 pšenice, 30,0[illegible]000 koruze in 25,000,000 ječm[illegible]na. Če bodo letos mogli vse ta [illegible]voziti, je vprašanje, ker je kak[illegible]vost slabša kot druga leta. [illegible]žito so v glavnem izvažali v Gr[illegible]jo in Albanijo. Kar ga ne bo[illegible] izvozili bodo pa lahko porab[illegible] doma, s tem pa se bo povečal [illegible]voz prvovrstnih žit iz drugih d[illegible]lov države.

Vesti iz Jugoslavije.

Novi krvavi spopadi v Novem Sadu. Dne 3. nov. je prišlo pr[illegible] kavarno Central v Novem Sa[illegible] do krvavega spopada med Orj[illegible] naši in vojaki madžarske in ne[illegible]ške narodnosti. En orjunaš je [illegible]težko ranjen. Tudi policija ki [illegible] hotela napraviti red, je nalete[illegible] na hud odpor vojakov. V spop[illegible]du, ki se je razvil med policijo [illegible] vojaki sta bila ranjena dva vo[illegible]ka in en redar. Osem oseb je b[illegible]aretiranih.

Velik požar v bližini Celja. D[illegible] 3. t. m. je gorelo v popoldanske[illegible] času na posestvu Antonije H[illegible]beršek v Gorici št. 17, obč. Veli[illegible] Pirešica pri Žalcu. Kakor je op[illegible]zovala neka soseda, so se vn[illegible]saje v dimniku stanovanjske[illegible] poslopja ter so padle iskre [illegible]slamnato streho, ki je takoj za[illegible]ła goreti z velikanskim plamen[illegible] Ogenj je objel v najkrajšem ča[illegible] tudi gospodarsko poslopje in s[illegible]njak ter je razen živine in maj[illegible]nega dela pohištva, ki so ga reši[illegible] upepelil vse imetje s poljski[illegible] pridelki in drugimi premičnin[illegible]mi. Ker je razsajal vrhutega h[illegible]veter, se je vnel tudi v bližini [illegible]žeči gozd dotične posestnice.

Albanska krvna osveta. — A[illegible]navti Isen Siat, Jusuf Cid in S[illegible] Redšab so nedavno odpotovali [illegible] Albanijo, da bi umorili svoje[illegible] soseda Jah Salija, ki je leta 19[illegible] umoril dva brata imenovanih [illegible] potem pobegnil v Albanijo. K[illegible] Jah Salijo niso našli doma, so [illegible] bili njegovega sina, Rom Jah[illegible] Ta je leta 1923 pobegnil tudi [illegible] Albanijo in so ga jugoslovans[illegible] oblasti zasledovale radi razboja[illegible]ništva. Komaj so maščevalci izvr[illegible]li svoje krvavo delo, so se hote[illegible] vrniti nazaj v Jugoslavijo, me[illegible] tem pa je oče umorjenega J[illegible] Šali zvedel, da mu je ubit sin. [illegible] naglici je zbral nekoliko tova[illegible]šev in pričel morilce zasledova[illegible] Dohitel jih je na meji. Med n[illegible]sprotniki se je vnel ljut boj, v k[illegible]terem so padli vsi trije maščeva[illegible]ci, a od Jah Salijeve družbe [illegible] bil eden mrtev, a eden težko r[illegible]njen.

Žepar zaklal žeparja. — Te d[illegible] se je dogodil v Sisku strašen zl[illegible]čin, ki je pobudil velikansko se[illegible]zacijo. Znani žepar Pavlič se [illegible] pred dnevi sprl s svojim stane[illegible]skim tovarišem žeparjem Kneže[illegible]vičem. Kneževič je zagrozil ob t[illegible] priliki Pavliču, da ga bo spra[illegible] pod zemljo. Pavlič, ki je bil zn[illegible] tudi kot nasilen pretepač, ni p[illegible]lagal na to grožnjo posebne va[illegible]nosti, zanašajoč se na svojo p[illegible]tepaško slavo. V nedeljo je P[illegible]vlič popival v neki gostilni. Ne[illegible] doma so se odprla vrata in v g[illegible]stilno je planil Kneževič z dolg[illegible] kuhinjskim nožem v rokah. Sk[illegible]čil je k Pavliču in mu zarinil n[illegible] naravnost v srce, tako da je kos[illegible]ca noža pogledala pod levim pl[illegible]četom ven. Pavlič, ki ni imel n[illegible] toliko časa, da bi se bil postavil [illegible]bran, se je zgrudil in obležal v v[illegible]liki mlaki lastne krve. Med go[illegible] je nastala strahovita panika. M[illegible]rilce Kneževič je bil na licu m[illegible]sta aretiran in odveden k sod[illegible]lu.

Naročite "Prosveto" vsa[illegible] sorodniku ali prijatelju v st[illegible] domovini.

...parja Koretza so prijeli.

...LEPARIL JE DVA MILJONA DOLARJEV.

...se je po francosko poslovil.

...cago, Ill. — Leo Koretz je ...ril v Chicagu bogate ljudi ...j za dva miljona dolarjev, ...r je otresel prah čikaških u... svojih čevljev in odpotoval ...nane kraje, ne da bi tudi ... najboljšim prijateljem na... ...il svojo adreso.

... mesecu marcu je Koretz do... z delom svojega plena v Ha... Prišel je iz New Yorka, ...se je skrival med mesecem ...brom in mesecem marcem, ...je zapustil Chicago s plenom, ...povedal. Mogoče bo to pri... ...zase kot tajnost. Ko je za... ...il Chicago, je bil gladko ob... V Halifax je pa dospel s črno ... Svojim novim prijateljem ...ripovedal, da si je pustil rasti ...do, ker si je dal izpuliti vse ...nje zobe. Njegov obraz je za... ...spačen in brada je potreb... ...da pokrije ta nedostatek.

...dotni bogatini so ga sprejeli ...kim veseljem v svojo sredo. ...tz je bil tudi predrzen deč... Odločil se je, da pridiga v cer... ...kako mora človek živeti po... ...in delati, da ima uspeh in ...ne bogat. Da ni svojega na... ...izvršil, je preprečila areta... ...njegove osebe.

...oretz se je sam ujel. Razme... ...il in razsipal je z denarjem. ...il je lepo posestvo v South ...fieldu za $40,000. Potrošil ...je trideset tisoč dolarjev za ...davanje, ker je hotel, da hi... ...odgovarja njegovemu finemu ...skemu okusu.

...je obudilo sum pri nekaterih ...venih organih, da so pričeli ...edovati v Združenih drža... ...ako ni on ptiček, ki se skri... v Kanadi pred oblastvenimi or... ...iz sosedne republike. Sum je ...upravičen, kajti pokazalo se ...da razsipnik ni nihče drugi kot ...ni slepar Koretz iz Chicaga, ...je lahkoverne žrtve oskubil ...nj za dva miljona dolarjev, ...so mu zaupale svoj denar, da ...je zanje vlagal v panamskem ...m podjetju, ki je samo eksi... ...lo v Koretzovih sladkih be... ...h.

...lepar ni spremenil svojih živ... ...kih navad v Kanadi. V Chi... ...u je imel lepo knjižnico, pa tu... v Kanadi je lastoval čedno zbir... ...knjig. V Chicagu je bil po... ...kot razsipnik in družabni ..., za katerim so bogatinke no... ...in v Kanadi se je držal teh ...d, kajti njegovo sleparsko ... je obsegalo teren, na kate... ...so se gibali bogati ljudje. ...upil je jahto in povabil je ...rat goste nanjo, da so križa... z njim ob obrežju in se zaba... ... Na svojem domu je prirejal ...je. Nekoč je celo najel tri ...lenike newyorškega simfonij... ...ga orkestra. Dejal je ob tej ...ki, da so mu domači godbe... ...silno zoperni, ker nič ne zna...

...enar ni igral pri njem nobene ... tudi v Kanadi. Nekoč je ...al prodajalca avtomobilov ...ovega sistema. Vprašal je, ...ko stane avtomobil. Napisal ...ček in se vsedel v avtomobil. ... je dal agentu in agent je mo... ...pel v mesto.

...unice iz bogatih krogov so ...norele za njim. Koretz je nam... ...trdil, da še ni oženjen. Prire... ...je pojedine in gostije redno ...ih štirinajst dni.

...retacija je prišla kot strela z ...ega neba. Koretz ni ugovar... ...h je dejal, da gre prostovolj... v Chicago. Koretz je živel v ...adi pod imenom Leo Keyte.

...REČA NE PRAZNUJE NIKOLI.

...rat ustrelil brata na lovu.

...veleth, Minn. — Frank To... ...je ustrelil ponesreči svojega ...tnega brata Franka, ko sta ... na ... blizo McKinleyja. ...a fanta sta šla v družbi ...h lovcev na lov na srne v bli... ...jezera Wack. Popoldne so se ...dali po okolici. Frank je se... ...na ... in je dvignil roki ... Njegov brat je tam v ...rno malo preje. U... ...il svojega brata v ... Bo... je mrtev na mestu.

...rala za lovce: Ne streljaj, ...liš divjačine in nisi ... da ni nobenega člove... ..., da ga lahko zade... ...je izgubiti lepega sr... ...ket raniti ali ustreliti dru... ...ka. Previdnost je mati ...osti!

POBEGNILA OD BOGATEGA OČETA.

Mrs. Louise Littaer Doeller, ki je pobegnila iz hiše svojega bogatega očeta v Washingtonu, D. C., in se poročila z revnim delavcem. Zdaj dela kot prodajalničarka.

POVEST O PIRATIH POSTAJA DVOMLJIVA.

Izjavi kapitanov sta različni.

Halifax, N. S. — Kapitan britske škune "Veronica" je izpovedal, da je bila škuna v posesti piratov skozi tri tedne. Piratje so prišli na škuno, da kupijo žganje. Bilo jih je petnajst. Ko so bili na ladji, so s samokresi prisilili kapitana in moštvo, da so se podali. Kapitana, njegovega tovariša in superkarga so zaprli v dolenje prostore, moštvo je pa moralo pomagati pri prodaji žganja. Po treh tednih so piratje zapustili škuno, pohabili so njene stroje in navtične inštrumente. Na ladiji so zmanjkala živila in voda. Rabiti so morali žganje in šampanjca, da so gasili žejo.

Moštvo izjavlja, da se je pred štirimi meseci ukrcalo v Bremenu in da je škuna imela odpluti v Melilo v Afriki. Moštvo se pritožuje glede trpljenja na škuni.

New York, N. Y. — Paul C. Grening, kapitan na osobnem parniku "President Harding", pa pripoveduje vse nekaj drugega, ki se ne ujema z lepo povestjo škuninega kapitana o piratih.

Kapitan je opazil rakete, ki so klicale na pomoč nekakšno sto milj proč od rta Sable. Takoj je obrnil rivec parnika proti mestu, na katerem je bilo opaziti znamenja, ki so klicala na pomoč.

Škuna je imela razprostrta vsa jadra, kakor da bi hotela pobegniti. Kapitan je odredil, da se škuni sledi in približal se je s svojim parnikom tako blizo, da je lahko zaklical kapitanu in da so ga razumeli na nji.

Spustili so v morje čoln in prvi oficir se je odpeljal na škuno. Kapitan je oficirju pravil, da so se piratje polastili škune. Moštvo so zaprli v sprednji gradič. Pohabili so navtične inštrumente. To se je zgodilo dva dni preje, preden je prišla pomoč.

Kapitan ga je vprašal, naj ga povede v pristan. Kapitan Grenning mu je razložil, da ne more tega storiti, ker vozi pošto. Nato je škunin kapitan naročil, da naj z radijem naznani lastniku škune, F. M. Warrenu v Halifaxu, kaj se je škuni pripetilo. Nato so oddali škuni nekaj navtičnih inštrumentov, njen kapitan je pa odklonil vodo in živila.

TOVARNARJI ŠPORTNIH PREDMETOV SO DOBRO ODREZALI.

Ampak delavci so prejeli nizko mezdo.

Washington, D. C. — Tovarnarji športnih predmetov so se že v zadnjem letu valjali v prosperiteti, medtem ko delavci niso toliko zaslužili, da se lahko reče o njih mezdi, da zadostuje za najskromnejše življenske potrebščine.

Sto sedemdeset tovaren je izplačalo v pretečenem letu $10,440,-207 na mezdah. Vseh delavcev je bilo zaposljenih 9,683, ki so prejeli $2,860,414. Kosmati profit je znašal $10,000,000. Nadprofit je bil tako visok, da bi bil vsak delavec lahko prejel po $1,700 mezde v letu mesto samo $1,080.

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

JAURES V PANTHEONU.

Pepel slavnega francoskega socialista počiva poleg najslavnejših francoskih mož.

Pariz, 24. nov. — Pepel Jeana Jauresa, voditelja francoskih socialistov, ki je bil umorjen tik pred izbruhom svetovne vojne 4. 1914., je bil včeraj med velikimi svečanostmi položen v Pantheon, kjer počivajo najslavnejši Francozi. Socialistična zmaga pri zadnjih volitvah, ki je dvignila Herriota na krmilo, je omogočila ta korak.

Krsta z ostanki Jauresa, ki je počival deset let na pokopališču v Albi, je bila pripeljana v Pariz s posebnim vlakom v soboto zvečer. V nedeljo zjutraj je bila krsta postavljena na veliki katafalk, zgrajen pred centralno fasado zbornične palače nasproti reke Sene in Place de la Concorde, popoldne so pa odnesli krsto v dolgem sprevodu v Pantheon. Mnogi socialistični voditelji iz drugih dežel so bili navzoči, med njimi dr. Breitscheid iz Nemčije, Emile Vendervelde iz Belgije in Tom Shaw ter George Lansbury iz Anglije.

ŽUŽELKE STANEJO ZDRUŽENE DRŽAVE DVA MILJONA NA LETO.

Glasom poročila prof. J. J. Davisa na znanstveno akademijo države Indiana, znaša letna škoda, ki jo provzročujejo žuželke v Združenih državah, po $20 za vsakega prebivalca, naj bo moški, ženska ali dete. Poročilo tudi trdi, da število žuželk stalno raste.

Da je dandanes večje izobilje žuželk kot poprej, pripisuje se okolščini, da je civilizacija doprinesla nenaravne razmere, katere so neugodno vplivale na naravno ravnotežje med rastlinami in živalmi. Izmed razlogov se navaja stalno in obširno obdelovanje ene in iste letine, kar je ugodno za zarejevanje žuželk, ker nudi jim neomejeno zalogo živeža od leta do leta. Drugi razlog je iztrebitev ali zmanjšana zaloga domačih ameriških rastlin, od katerih so žuželke poprej živele. Takozvani rilčkar se je na pr. poprej pasel le na divjem sadju, dokler niso vpeljali kultiviranih vrst, in črv, ki danes napada rožne korene v cvetličnjakih, se je nekdaj loteval le divjih rož.

Mednarodni promet igra tudi veliko vlogo v razširjevanju insektov; več kot polovica vseh tukajšnjih najbolj škodljivih žuželk so tujega izvora. Morda te importirane žuželke niso bile prvovrstna nadloga v svoji izvirni domovini ,ali prenešene semkaj so našle ugodna tla za zarejevanje vsled odsotnosti svojih naravnih sovražnikov, ki so prežali na nje doma, in da se pomnožujejo skoraj brez vsake ovire. Tudi promet znotraj dežele prispeva k preseljevanju žuželk iz ene pokrajine v drugo.

Povečanje prebivalstva, zmanjšanje gozdov in lov so tudi pomagali k pomnoževanju insektov, s tem da so skrčili število ptic in sesavcev, ki od njih živijo. — F. L. I. S.

Delavski list je sila, s katero računa vaš nasprotnik

Za naše farmarje.

Vrt in sadovnjak.

"**Kentucky Wonder**" je zelo priljubljen stročnat fižol. Ponekod, kjer je zemlja za to in mu je dobro pognojeno, naredi po osem palcev dolge stroke, vse enake, sočnate in lepo oblikovane. Fižolu je treba postaviti veje, ker ni pritlikav, ga dobro okopavati, da ima rahlo zemljo, a pri tem paziti, da se mu ne ranijo nežne korenine. Ducat posajenih kupčkov tega fižola napravi dovolj velike grmiče, ki zalagajo s stročnatim fižolom celo družino.

Seme za sadno drevje kakor tudi za nekatera druga divja drevesa trdega lesa ni treba, da bi moralo zmrzniti, da more skaliti, čeprav zelo mnogo ljudi to verjame. Kar je najbolj potrebno je, da se hrani na suhem prostoru.

Iz samo ene gomoljike za lilijo "cana", je zrastel cel grm lepe, nad sedem čevljev visoke cvetlice. Tako je pisala neka farmarica, ki je vsadila korenino v fino prst in dodala zdrobljenega kurjega gnoja. Lilija je bila temnordeča, krepko razraščena in ni nikdar imela posebnega negovanja, cvetela pa je od poznega poletja cele mesece dolgo, dokler ni padla huda slana. Lilija "cana" je lep okras cvetličnjaku, ako je vsajena posamezno, ki kakor kraljuje med drugimi cvetlicami z lepo svojo vzraščenostjo in velikimi podolgovatimi listi. Rastlina je ameriška in kultivirana iz divje, ki še raste po južnih državah.

Pridne ženice pravijo, da možje ne znajo negovati vrta, ker so prenerodni in več poteptajo nego zrahljajo, kakor pravi pesem o divjem možu v Janežičevem berilu: "Kar z rokami izrahljal je, to z nogami poteptal je." Ampak v resnici so moški ravnotako pripravni, če se le pobrigajo. Posebno naši rudarji so se izkazali med veliko brezposelnostjo, kako znajo negovati svoje vrtove, če so le imeli kos sveta za hišo. Tako piše neka žena rudarja, ki je obenem napol farmarica: "Naš pridelek iz vrta je zrastel ne da bi se pritaknile obdelovanja ženske roke, dokler ni dozorel. Vse je obdelal moj drugače brezposelni mož. Le poslušajte, koliko pridelka je bilo: Graha je bilo na 216 čevljev dolgi vrsti 302 funta, parsnipa je bilo toliko, če bi bil posajen cel aker, da bi ga bilo 29 ton. Nekateri so tehtali celo po 16 funtov eden." Tako so se može tudi dobro izkazali pri spravljanju zelenjave iz vrtov in bili dobra pomoč ženam, ko so vkuhavale za steklenice. Farmarica, ki je pisala o pridelku svojega moža, je tudi naznanila, da je bilo toliko pridelka na malem kosu, da sta lahko zelenjavo prodajala v mestu.

Tudi slaba stran pri dobrih jabolkih. — Farmarji se oglašajo, da je preveč vrst jabolk. V resnici ni preveč, ker ravno zadovoljijo tiste, ki jih radi jejo, ampak drugih misli so sadjerejci. V prvi vrsti hoče sadjerejec imeti drevje, ki mu največ producira in je sad najboljši za trg, drevo ne preveč dovzetno za bolezni, da dolgo rakste in je trdno. Tudi trgovec najrajše kupi tisto sadje, ki stoji najbolj dolgo, da mu ne segnije, če ga ne more takoj razprodati. Mnogi sadjerejci izgubijo stotake vsako leto radi segnitja sadja. Tako je tudi s trgovci, ki radi izgube pa toliko dražje zaračunajo tistega, ki ne segnije. To je vsled tega, ker je preveliko vrst, katere niso za trg. Tako je na primer jabolko "**jonatan**" prav slabo za trg. Nobena jablan te vrste nima prav lepega in enako velikega sadu. Nekaj jabolk je prav debelih, drugo je zanikarno in še grintavo. Pri padcu na tla se radi krhkosti razmesari, hitro gnije. Tudi obrati ga je težko ravno o pravem času. Sadjerejcem in trgovcem torej ni priljubljena ta vrsta, na drugi strani pa jo imajo konzumenti zelo radi. — "**Grimes Golden**" je druga vrsta fine kakovosti, o kateri trdijo ljubilci sadja, da je celo najboljša. Ampak jablana "grimes" je tako dovzetna vsem vrstam bolezni, da se drevo prav kmalu posuši. Korenine rade prično gniti, pa je sadjerejec ob drevo. Sad je istotako prav dovzeten gnilobi, da o dobri kupčiji za jabolka sploh ni govora. Po srednjem zapadu farmarji polagoma vsepovsod sadijo to vrsto, kjer tudi nekoliko bolje uspeva kot drugod.

Radi slabosti nekaterih vrst jabolk, ki so dovzetna gnilobi, a zelo okusna, so s pomočjo cepljenja mešali te vrste z drugimi, katerih drevesa so trpežna in sad trden. Radi tega mešanja slabega z dobrim in mehkužnega s trdnim je torej prišlo toliko vrst raznega sadja, zlasti jabolk. Tako je na primer dobiti imenitna jabolka, ki odgovarjajo trdnosti in okusnosti zlasti po rodovitni dolini reke Mississippi. Duchess, Hibernal in Patten so te vrste, ki rote poleti, pozno jesenska in trpežna jabolka pa so Malinda in Northwestern Greening. Prednost teh pet vrst jablan ima tudi v tem, ker dobro uspevajo in rode malone po vseh državah Unije.

Marelice goje največ v Kaliforniji, kar je čudno, ker rastle in rodile bi dobro tudi po drugih državah. To je slasten sad, ki dobro obrodi in se tudi proda za lepo ceno. Gojenje marelic ni dosti težje od breskev. Ima tri glavne sovražnike, ti so breskvin hrošč, ki se loti lubja, piškavost in slana. Prvemu, to je hrošč§u, ki se rad zaredi tik nad koreninami je najboljša pomoč skrbno okopavanje ali kemikalije, ki so na prodaj. Piškavost se s škropljenjem odpravi kakor pri češpljah, za slano pa v resnici ni uspešne odpomoči. Ampak izkušnje dokazujejo, da se marelica še najlažje obvaruje prvih dveh sovražnikov, kar je breskev, češpelj in slično drevja.

Najtežje pa jo je obvarovati pred slano, pred katero marelica več trpi kot njeni sestrični češplja in breskev. Po severnih državah sade marelice ob steni na južni strani, da je v zatišju in na gorkem. To je velika napaka. Solnčni žarki povzročijo, da drevo toliko prej cvete in je zato tudi toliko prej izpostavljeno slani. Če bi marelico sadili ravno obratno na severni strani, kjer bi je dolgo ne obsijalo solnce in bi bila izpostavljena najhujšemu vetru s severa, pa bi imeli sad, ker drevo bi cvetelo tako pozno, da bi že ne bilo več strahu pred slano.

Da drevo pozno cveti nekateri farmarji zabranijo s tem, da proti koncu zime obložijo deblo drevesa s snegom in ledom tudi po štiri in pet čevljev visoko in precej daleč naokoli, tako da ledeni ali snežni krog okoli drevesa meri 15 čevljev v premeru. Brstenje se na ta način zakasni tudi za dva tedna. Če imajo še vedno strah pred slano, zažgejo kupčke slame, čez katero je polita premogova smola. Napravi se dim, ki varuje cvetje pred slano. Da obvarujejo drevo v lepem cvetju pred morilko, tudi obesijo na veje po več latern, kar je dovolj, da je prehud mraz uničen.

Tako delajo zlasti pri marelicah. To drevo rabi nekoliko peščeno zemljo, ki ima v sebi nekoliko apnenca. V suši, ko sadje debeli, ga je treba zalivati. Dobro je povrhu natrositi okoli debla nekoliko gnoja, da vlaga preveč ne izhlapeva. V vzhodnih državah je marelica z imenom zgodnji Moorpark zelo priporočljiva za sajenje. Vsikdar pa je gledati pri sajenju, da se nasade najdebelejše peške. Cepiti marelico na divje češplje je zelo priljubljen in uspešen način.

Prodajanje jagod. — Farmarji v Wisconsinu, ki se ukvarjajo z jagodami, so si pretečeno jagodno sezono belili glave, kako bi razpečali svoj pridelek, ker ne v Chicagu, Minneapolisu, St. Paulu in ne v Milwaukee niso dobili več kot $1.50 za veliko košaro svojega najboljšega pridelka. Poljedelci v Warrenu, Wis., so to težko vprašanje rešili na ta način: Kakorhitro so uvideli, da bo njih pridelek to leto izredno dober, so se sestali, izbrali svoje zastopnike, ki so našli zvezo z ekspresno družbo, katera jim je preskrbela hladilne vagone za Kansas City, Winipeg in druga večja oddaljena mesta. Zgradili so veliko ledenico, v kateri so farmarji lahko spravil svoj pridelek jagod. Skrbno so vse zapakirali v zračnih velikih košarah in tako držali pridelek v najboljšem stanju, dokler ga ni bilo dovolj ,da so naložili ekspresne hladilne vagone in poplavili oddaljene trge z svojim izvrstnim pridelkom. Prodali so svoje košare po $3.50 do $3.75, kar jim je prineslo lep dobiček. Organizacija se jim je zelo izplačala.

LEGIJA SE TRUDI ZA PERSHINGA.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Ameriška legija priporoča generala Pershinga kot kandidata, ki naj nasledi vojnega tajnika John Weeksa v novem kabinetu. Pershing se je vrnil z enega svojih pogostih obiskov v Evropi. Dali so mu sobo na razpolago v vojnem departmentu, akoravno je penzijonist. O njem naznanjajo, da odpotuje v Južno Ameriko kot načelnik vojaške misije, ki se udeleži proslave revolucijonarne bitke v neki latinski republiki, katera se je vršila pred sto leti. To povzroča, da časopisje poroča o njem in zabriše njegov rekord na Filipinskem otočju in da ni mogel ujeti Pancho Villa v Mehiki, dasiravno so tako živo dramatizirali njegov prehod čez reko Rio Grande.

Pershing bi bil v kabinetu fašistični idol, ki se da kvečjem primerjati z Dawesom. Republikanski voditelji, ki so kandidatje za predsedniško nominacijo v letu 1928, ga ne žele v svoji družbi.

Brez znanja angleškega jezika ne prideš nikamor. Spopolni si to znanje, ako ga še nimaš. Naroči si "Slovensko-angleško slovnico" katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kupi vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladščičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR.

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907. v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, 2408 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa., John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. John Grošelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Marn, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Žugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 6817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Jožko Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Fr. Gestrin:

Iz arhiva.

Povest.

(Dalje.)

"E, gospod, vam se godi dobro, ki ste učeni, in vam delati ni treba," govoril je malinar. "Mi pa se moramo mučiti, če hočemo živeti."

"Tudi mi se mučimo, Ureh, verjemite mi!" rekel je Pavel.

"Saj ne, da bi dejal, da se ne," prekliceval je žagar svoje besede, "vendar toliko se vam ni treba kakor nam, in izprehajate se lahko, če ne sami, pa z dekletom."

"Ali mislite, da se dekleta tako rada izprehajajo z nami?" vprašal je Lovro smehljaje se in sedel na skladalnico desak.

"Kaj bi se ne, ko ste mladi in lepi," odgovoril je Ureh. "Ko sem bil jaz takov in sem nosil še vojaško suknjo po vrhu, takrat sem jih imel deset na jeden prst in hodil sem vsak dan z drugo po Ljubljani, in radi smo se imeli. Vi pa jih dobite, ako hočete po dvajset, samo da jih v našem trgu ni, to je škoda. Županovi — no, mlada bi bila še, starejša pa že tako ima svojega."

"Ali Olgo mislite?" segel mu je Kodran naglo v besedo.

"Da, takisto nekako se kliče."

"In kako veste, da ima ona že svojega?" vprašal je Lovro.

"Kaj bi ne vedel, ko ju skoro vsak dan proti večeru vidim todile izprehajat se."

"Kdo pa je oni, ki jo spremlja?" vprašal je Kodran nestrpno.

"Tisti častnik, o katerem pravijo, da je nekaj v sorodu z našim grajskim gospodom, tisti hodi ž njo," odgovoril je Ureh. "In kako se rada imata! Ona se stiska k njemu, kakor plaha ovca in gleda mu v obraz in oči, in on ne dela nič drugače. Časih olistneta, pogledata okrog sebe in potem jo on poljubi, pa gresta zopet dalje . . . E, vojaška suknja, na to so ženske, kakor muhe na med! Ko sem bil še jaz vojak, bilo je ravno tako; ženske so povsod in vedno jednake. Saj pa so tudi vojaki izvežbani v takih stvareh, in posebno častniki, ti vam znajo! Malo zaropoče sabljo, poblisne s očmi, zaviha brke, zategne usta v smehljaj, in dekle je njegovo! — Ko sem bil še jaz vojak, imel sem nekega poročnika, kateri je . . ."

Žagarju se je hipoma razvezal jezik in jel je pripovedovati znancema ljubimske zgodbe in nezgodbe svojega poročnika. Cenjenim čitateljem in zlasti ljubeznivim čitateljicam so take stvari znane, zato nečemo mučiti njih potrpljenja. To pa zato, ker se bojimo, da bi se istotako dolgočasili, kakor sta se dolgočasila Lovro in Pavel poslušajoč Urha.

Malinar še ni dokončal svoje pripovesti in jezilo ga je, da se njega poslušalca že poslavljata. Toda Kodran je vedel dovolj, in neko neprijetno čustvo mu je stiskalo srce.

Ako se bitje, katero smo nekdaj ljubili, solnčni v žarkih ljubezni druge osebe, ako treba tudi našega prijatelja, polašča se nas nekaka ljubosumnost, dasi nam zdaj ni nič za ono bitje.

Jedva sta stopila naša znanca v drevored, kar zapazita, da jima prihajata po stranski stezi preko travnikov naproti dve osebi. Bila sta pl. Hager in — Olga.

Častvo, ki je Kodranu stiskalo srce, krepilo se je bolj in bolj, drhtel je, in bliski so mu švigali iz oči. Toda kolikor bliže je bil častnik s svojo ljubljenko, tembolj je pojemalo ono neprijetno čustvo in ko so šli naši znanci drug mimo drugega, pozdravil je Kodran mirno in ledeno zaljubljeno dvojico. Pavel je pozdravljaje radovedno motril Olgo in spremljevalca.

"Kako ponosno je pozdravila," dejal je pozneje Kodranu.

"Videl sem," odgovoril Lovro. "In nje pogled! Si li opazil nje pogled? Tako ošabno zaničljiv!"

"In kako se je on smehljal!" opomnil je Pavel.

"Tako se menda smehlja zver svoji žrtvi!"

Mir, kateri se je po onem srečanju vselil Kodranu v srce, ostavil ga je zopet pri večerji. Vedel se je tako nervozno, da je to opazila Anica.

"Gospod doktor, danes ste morali kaj jako prijetnega ali pa neprijetnega doživeti," dejala mu je.

"Ugenili ste, gospodična, bilo je oboje."

Deklica sicer ni razumela temnega in ne sosebno duhovitega odgovora, toda dalje vpraševati ni hotela.

Po večerji je povabil Kodran Pavla, da se grésta izprehajat. Pavel je sicer opomnil, da jesenski večeri niso baš vabljivi za izprehode, toda izpolnil je vendar prijatelju željo. Hodila sta po drevoredu in pušila. Pavel ni hotel začeti pogovora, Lovro je ime' misliti dovolj, zato sta molčala.

Četrtinko ure še ni preteklo, ko začujeta ropotanje sablje. V temi sicer nista razločila osebe, ali sklepala sta pravilno, da prihaja nadporočnik.

"Dober večer, gospoda!" nagovoril ju je približavši se pl. Hager. "Ali morda v Lesnice?"

"Nimava razloga, da bi hodila tja," odovoril je Kodran suho.

"Rože cveto tamkaj, in trga jih lahko, ako jih kdo zna," dejal je častnik poudarjaje zadnjo besedo.

"Da jih vi znate trati, videla sva danes," rekel je Kodran.

"In to, kakor videti, vas jezi, gospod profesor, ha, ha!" smijal se je pl. Hager hripavo.

"Mnogo stvarij je na svetu, gospod nadporočnik, katere niso vredne, da bi se zaradi njih jezili," omenil je Kodran.

"Res je, gospod profesor, in veseli me, da tako mislite," govoril je častnik. "Ker se torej ne jezite, dovolite, da vam razodenem vso stvar. Ako vas ne bode zanimala, ni me treba poslušati.

Vsi trije so se vračali proti gradu in pl. Hager je nadaljeval:

"Najprej vam moram reči, da Olge ne ljubim. Toliko za uvod, zdaj k stvari. Ako se ne motim, omenil sem vam svoje dni, da imam načrt, katerega vam pa takrat nisem hotel razkriti. Danes ga vam lahko povem. Načrt moj je bil, ravnati tako, da se zaljubi Olga v mene. In posrečil se mi je. Za to pa se je treba znati vesti. Kakor v boju, tako se mora tudi v ljubezni uporabljati taktika, morda v zadnji še bolj. — Moja taktika je ta le: Najprej se moraš storiti dekletu, katerega si hočeš pridobiti, zanimivega, kar dosežeš nekoliko s svojim vedenjem, nekoliko z govorjenjem. Opomniti pa moram, da ni treba biti sosebno duhovit, da menj če si duhovit, bolje zate. Tudi laž v takih prilikah ne škoduje. Dekle se bode jelo zanimati za tebe, poslušati te in grajati tvoje nazore. Kadar pa te ženska graja, takrat te že na pol ljubi. Nje muham in trmam se moraš brezpogojno podvreči, s tem se neti ogenj ljubezni v nje srcu in nekega dne vzplane tako, da ga ni moči nikdar več pogasiti. Ko pride tisti dan, razkriješ ji sladkim, drhtečim glasom in koprnečimi pogledi svojo ljubezen, in uspeh ti je zagotovljen. Dekle se te prime, kakor klop. Odslej ti je paziti, da dekletova ljubezen ne oslabi, zato moraš ljubico svojo vsaj začetkoma mučiti, uklanjati se mora zdaj ona tvojim trmam. Ako pretoči zaradi tega nekoliko solzic, nič ne de. Ženske solze samo nete, nikdar ne gase ljubezni . . . Če si tako ravnal, stavim glavo, da si pridobil deklico v najiskrenejši ljubezni. —"

"Omenili ste poprej, gospod nadporočnik," rekel je Pavel, "da Olge ne ljubite, čemu ste jo torej navezali nase?"

"Čemu? — Iz dolgega časa. Opravka nimam v Kotu nikakega, okolo jezditi ne ugaja vedno, zato začnimo malo ljubiti, mislil sem si in storil tako. — Sicer bode pa ta moja ljubezen menda najkrajša, kar sem jih gojil. Do kazinskega plesa še ostanem tu, potem se moram zopet vrniti k polku."

"Ali napravi kazina ples?" vprazal je Kodran.

"Da, veselico s plesom, prihodnjo soboto," odgovoril je pl. Hager. "Toda, ali še niste dobili vabila? Sluga je je prinesel, ker pa vas ni bilo doma, izročil je je meni. Položil sem je v sobi vaši na mizo."

"Od opoldne še nisem bil v svoji sobi. — Sicer pa itak ne mislim posetiti veselice," dejal je Kodran.

"Seveda, narodnjak!" opomnil je častnik posmehljivo.

"Tako je," odgovoril je Kodran odločno in strogo pogledal plemenitaša.

"Ha, ha, ha!" smijal se je pl. Hager. "Tega ne umejem, zakaj bi si človek zaradi narodnosti pritrgaval zabavo. Plešejo li v kazini drugače, negoli v vaši čitalnici? — Stavim, da ne! — In kaj pa je 'narodnost'? . . . Nekaj vzgojenega, prirojenega nič. Kaj vas briga, ako se je materi vaši zljubilo, da vas vzgoji Slovenca? Takrat ste bili otrok in slepo ste se ravnali po materinih naukih. Zdaj se vzgojujete sami, in ste, kar hočete, najbolje pa, da niste, nego človek, ki je na svetu, da živi . . ."

Kodranu je od častnikovih besed vrelo v prsih, hotel ga je že osorno zavrniti, vendar o pravem času se je spomnil, da bi bilo to brezuspešno početje, zato se je premagal in molčal.

"Dovolite, da imam jaz o tem svoje misli," odgovoril je Pavel nadporočniku, "ali zagotavljam vas, da se bode moj prijatelj udeležil kazinske veselice, ko mu razjasnim, kako in kaj je ž njo."

Lovro je molčal tudi zdaj.

Prišli so do gradu in se razšli na svoja stanovanja.

(Dalje prihodnjič.)

Bedřich Vrhsky:

Njena skrivnost.

Tiho je stopil zdravnik iz spalne sobe in se vsedel poleg Frana, ki svoje bolesti ni mogel utolažiti s solzami. Fran se je krčevito uprl ob naslonjač in nestrpno bolečе vprašal:

"Kdaj?"

"Jutra najbrže ne bo več dočakala," je odgovoril zdravnik, ki je bil izmučen od prečutih noči. Nato pa je pristavil:

"Ali naj sedaj odidem?"

"Nikakor ne! Lepo te prosim, ostani še par ur pri meni!" Zdravnik in hkrati prijatelj Franov se je resignirano vsedel.

Fran ni mogel prikriti svojega obupnega ihtenja. Po kratkem molku je dejal:

"Ti ne veš koliko trpim. Ljubim jo tako goreče kot takrat, ko sem jo prvič spoznal. In temu je že precej let . . . Moja ljubezen do nje ni nikoli obledela, toda tudi njena nezvestoba ne. Prosim te, nikar ne glej tako začudeno. Preveč si utrujen in izmučen od napora in prizadevanja, da bi jo ohranil še pri življenju. Ne govori! Ti veš tako gotovo kot jaz, da bo podlegla. In vendar jo ljubim bolj kot kdaj prej, bolj kot če bi bil prepričan o njeni zvestobi. Ljubil sem jo in trpel sem . . . In priznati moram, da neskončno hrepenim po uri, ki me bo rešila teh muk. Ali sedaj vidim, da me njena izguba zadeva v živo bolj kot najstrašnejše muke. Kako rad bi prenašal vse, vse, da bi ostala še pri življenju, moja, vsa moja! . . .

"Ti govoriš tako čudno. Morda živi njena nezvestoba zgolj v tvoji domišljiji!?"

"Sama mi je priznala, da mi je nezvesta! In ne le enkrat! Takrat mi je bilo, kot da bi jo moral umoriti. Toda zgodilo se je — ne vem kako — da sem planil k njej in jo strašno poljubil kot da bi hotel izsesati iz nje vse, da ne bi tekmecu ostalo ničesar, da se ne bi z ničemer naslajal v omamni blaženosti . . . To so bili opojni trenotki! In takrat sem bil uverjen, da je edino moja, da ne re ljubiti drugega.

Po kratkem času pa se je dilo, da je prijokala k meni i ponovno priznala, da se je pr šila nad menoj . . . Bodi tih govori niti besedice; Vem, ka češ pripomniti! Ponavljam le sem ji vse odpustil. Moja lj zen je bila večja kot njen gre Njen greh, ki mi je bil uganl

Jutri bo uganka rešena, razvozlan . . .

Neštetokrat mi je pravila mi je kazala skrivnosten pr ček svoje mizice: "Tu, tu na dokaze moje nezvestobe. Ko rem, jih zažgi in ne raziskuj dalje imen vseh piscev."

Sto in stokrat sem bil že na da bi vdrl v mizico in ugoto mena njen'h ljuběkov, skr cev moje časti. Ali nekaj n umljivega me je odvračal slednjič zadržalo . . . Misliš si ko, kako mi je bilo pri srcu sem slaboten, ali verjemi močnejši od nje! — In sed bliža oni trenotek . . ."

Bolniška strežnica je t'ho prla vrata spalne sobe. Zdra je vstal in stopil v bolniško Po kratkem času se je vrni gel prijatelju v roko in zaše

"Končano!"

— — — — — — — — — —

Fran se je vrnil po pogreb mov. Njegovo stanovanje se je zdelo kot da ga je uničil p do tal. — Zakaj se je vrnil kaj?! . . .

Začutil je v žepu ključek, je skočil k mizici, da bi odpr dal. Ali — roka mu je omah Izgubil je pogum ob zavesti bo odkril sedaj njeno skriv Videl jo je pred seboj v vsej soti, začutil njeno belo telo, njene velike, svetle oči in u gosti pramen njenih bujnoz las . . .

Nebrzdana jeza je zagrala ei v njegovi notranjščini ob n da ni bila vsa njena lepota vana le njemu. — Divje je predal. V njem je našel list njeno ljubko pisavo.

Čital je:

"V svojem življenju sem znala le enega moža. Edini m bil gospodar moje duše in m telesa. In tisti mož si bil Ti, najljubši Fran!"

Listič mu je padel iz rok. njegovih oči, ki doslej niso p le joka, je kanila sladkogr solza.

Prevel M.

Slovenski delavec, ki hoče deti vse zanesljive delavske mora redno čitati dnevnik sveto".

Dr. Pavel Grošelj:

Astronomski pomenki.

(Dalje.)

V očigled novim razmeram, ki jih je opazil na luni, pa je moral izpremeniti njih življenske navade in odnošaje.

Keplerjevi prebivalci Levanije nimajo stalnih domov. V velikih rojih potujejo po lunini obli in beže okrog nje pred pekočimi žarki luninega dneva, ki vse požge in pomori.

Velikanska so ta bitja, kakor so velikanske lunine gore. S hitrimi nogami, ki so daljše od velblodjih, se umikajo solnčnemu ognju, zopet drugi frče po zraku, tretji pa jadrajo po vodovju od solnca proč. Oni pa, ki jih zaloti solnčna vročina na begu, se poskrijejo v lunine jame in dupline; neznosna toplina jih omrtviči, toda ko se zopet bliža hladna noč, vstanejo k novemu življenju. Hitro se rode, rasto, žive in mrjo, vse njihovo žitje se odigrava v allegrotaktu.

Sedaj pa odkrije Keplerju daljnogled one čudovite okrogle okope na luni, s šestilom odmerjene, obdajajoče nizko planjavo v njihovem središču.

Kako more zgraditi slepa priroda toliko po strogih zakonih geometrije začrtanih stavb? Ne, to ne more biti zgolj slučaj.

V orjaških okopnih gorovjih na luni gledamo stavbe njenih prebivalcev.

Več kilometrov visoki so ti okopi, nad 10 nemških milj je dolg premer posameznega kroga, (Ako navaja Kepler kot premer največjih krožnih pogorij na luni 10 nemških milj, tedaj je precenil njih velikost za večkratno vsoto preniz-ko) pa kaj zato, orjaški arhitekti na luni premorejo vse. Izkopali so ogromne krožne jarke, dvignili titanske okope in tako ustvarili trdnjave tolike velikosti in takega obsega, da bi v njih kot droben kamenček izginila Keopova piramida, ta monstrum človeške moči in vztrajnosti!

Proti nasprotniku so zgradili te trdnjave, toda tudi proti sovražni moči solnčne vročine. V senci ogromnih okopov se skrivajo tekom vročega petnajstdnevnega poletja, in kakor se giblje solnce po nebeškem svodu dalje in dalje, tako se pomikajo seleniti za hladno seno ob okopih.

Iz nomadov Levanije je ustvaril daljnogled stalno naseljen narod. Bujna domišljija je rodila selenite, daljnogled pa jim je podaril rojstni list, edinole kot dela razumnih bitij: v tem prepričajasen dokument njih eksistence.

Premnoge tvorbe na luni si moremo razlagati nju so se združili skoro vsi njeni razsikovalci. In ta nazor se je podedoval v astronomiji skoro do današnjega dne.

Za natančnejše spoznanje luninega površja toliko zaslužni Schroedter (1745 — 1816) je opazil na luni takozvane "žlebiče", tanke špranje, ki teko po ravninah lune kot razpoke po izsušeni zemlji. Smatral jih je za umetne ceste in prekope, ki so jih zgradili inženirji na luni.

Vrhunec pa je dosegel originalni Gruithuisen (1774—1852). Južno od luninega ekvatorja je odkril veliko mesto, vzporedne ceste teko po njem, na enem koncu ga straži velika trdnjava, obdana od ogromnih okopov.

Kdo naj še dvomi nad seleniti in njih kulturo? Pač skrajni čas je, da stopimo z njimi v bližjo dotiko in malo pokramljamo, kako je tu in tam.

In Gruithuisen je je pogodil! Obdelajmo ogromen travnik ter nasadimo na njem peso v obliki, ki predstavlja Pitagorov izrek. Seleniti, ki so razumna bitja, bodo razumeli naša znamenja in nam po svoje odgovorili. Tako se bo sčasom razvila živahna korespondenca med nami in lunjani.

Tega smelega projekta ni mogel pozabiti niti genijalni Gauss (1777—1855). In dasi so se vedno češče oglašali v znanosti glasovi, ki so trdili, da na luni za eksistenco živih bitij ni vse tako lepo v redu, tako po domače kot na naši rodni zemlji, je ostal Gauss pri svojem nazoru o možnosti živih bitij na luni in ga spretno zagovarjal.

"Vsakdo, ki so mu poznana dejstva," pravi "mora smatrati prebivalce lune, ako obstojajo, za popolnoma drugače ustvarjene kot smo mi zemljani; toda prenaglili bi se, če bi vsled tega odrekali mesecu meni nič tebi nič vsakršne prebivalce: Priroda razpolaga z več sredstvi kot jih more slutiti ubogi človek."

Opremimo ne ravno kdove kako veliko ploskev, tako nasvetuje, s kovinskimi zrcali. Ob zrcalih se odbija solnčna luč. V pravilnih presledkih zasučimo zrcala in zablisnimo z njimi proti luni! S pomočjo teh optičnih signalov jim lahko brzojavimo gotove številke, ki igrajo v matematiki važno vlogo.

Ako prebivajo na luni razumna bitja, odgovor ne more izostati.

Toda kaj nam pomaga še tako duhovito sestavljena obtožnica, kaj naj s še tako spretno zbranimi indiciji zločina? — Dokler nismo prijeli krivca samega, ostane vse naše delo brezplodna teorija.

Tako je mislila publika tudi o prebivalcih lune. Dokler ne vidi na lastne oči lunjana, kako zjutraj vstane, lepo udano stopa v pisarno, zopet pride domov in jo po prestanem trudapolnem delu udari v gostilno "Pri polni zemlji", dotlej propušča lunine prebivalce znanstveni špekulaciji.

Z vedno jačjimi daljnogledi naj preiščejo lunino površje, prodirno moč teleskopov naj povečajo v toliko, da nam primaknejo lunine pokrajine na razdaljo par sto metrov — no, potem se "zlikovec" na luni pač ne bode mogel trajno skriti pred našim pogledom.

Publika je iskala svojega "poljudnega" astronoma in ga tudi našla!

Z orjaškim teleskopom, ki je prekašal po velikosti in razbiralni moči vse dotlej poznane daljnoglede, se je podal John Herschel l. 1834 na Kap Dobre Nade. V čisti atmosferi južnega podnebja je hotel s svojim optičnim velikanom kar najgloblje prodreti v ustroj zvezdnega neba, predvsem pa tudi prav skrbno pregledati lunino površino.

Umevno je, da je bila pozornost vsega olikanega sveta obrnjena na Kap Dobre Nade, kjer je Herschel v mirnih lepih nočeh razkrival tajnosti prirode. Z nestrpnostjo so pričakovali prvih zanimivih poročil.

Kar izide nenadoma l. 1836 v New Yorku in obenem tudi v nemškem prevodu v Hamburgu senzacijonalni spis: "Čudovito odkritje o luni in njenih prebivalcih".

Kar poroča ta knjižica strmečemu čitatelju, to daleko nadkriljuje vsa še tako smela pričakovanja človeške fantazije.

Eden njegovih "sodelavcev" popisuje, kako je združil Herschel daljnogled z drobnogledom in na ta način približal lunine pokrajine človeškemu očesu do razdalje 75 metrov.

Bivoli se pasejo po luni, v temnih močvirnih kotlinah rjovejo morski konji, po sočnih travnikih begajo kot sneg bele arne ter meketajo ovce s slonokoščenimi rogovi — in seleniti? — — —

Obdarjeni s perutmi in tanke kožice frfotajo po zraku ljudje-netopirji. Frfotajo čez mesta in vasice, ki se bele po ravninah in ki jih vežejo križajoče se ceste.

Vse od konca do kraja zlagano! Jean Nicollet, odličen astronom pariške zvezdarne, ki pa je pozneje uničil svojo eksisteneo z igranjem na borzi, si je dovolil s tem spisom jako neokusen dovtip.

Toda tudi slab dovtip ima svojo vzgojevalno silo. Odkriti s pomočjo orjaških daljnogledov na lunini obli njene prebivalce: to prizadevanje je Nicolletov spis osmešil do kosti.

Tudi v širšo publiko je prodrlo naziranje, da se da problem luninih prebivalcev rešiti edinole s točnim odgovorom na vprašanje: "Ali nudi luna življenju zadostnih in trajnih pogojev?"

(Dalje prihodnjič.)

KNJIGE

Književne Matice S.N.P.J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred $1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena $2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena $1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena $1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenezije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naturne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena $1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.